

13/7/2021

**Εισήγηση του Προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία,
Αλέξη Τσίπρα, κατά τη συζήτηση για την Ελληνική Υψηλή Στρατηγική στο
Συμβούλιο Διεθνών Σχέσεων**

Θέλω να σας ευχαριστήσω για την πρόσκληση, να ευχαριστήσω τους διακεκριμένους καθηγητές για την συμμετοχή τους και μπαίνω απευθείας στην ουσία.

Θεωρώ ότι βρισκόμαστε σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι όπου είναι επιτακτική η ανάγκη να μιλήσουμε για το μέλλον της Ελλάδας και τη θέση της στην περιοχή, στην Ευρώπη και στον κόσμο. Και αυτή η συζήτηση δεν μπορεί να γίνεται ούτε ανάλογα με την επικαιρότητα, ούτε ανάλογα με τις εξελίξεις και την ημερήσια διάταξη των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων. Άρα είναι κρίσιμο και χρήσιμο να γίνεται ανεξάρτητα από την επικαιρότητα και γι' αυτό θεωρώ πολύ σημαντική την πρωτοβουλία σας σήμερα.

Όπως επίσης θεωρώ ότι δεν μπορούμε να επαναλαμβάνουμε συνεχώς τις πάγιες θέσεις της χώρας παραδείγματος χάριν για την Χάγη και να μένουμε στη διακήρυξή τους, χωρίς να τις προωθούμε ενεργά.

Πρέπει να μιλήσουμε με ρεαλισμό για το πού βρισκόμαστε σήμερα για να μπορέσουμε να μιλήσουμε με όρους οραματικούς για τις επόμενες δεκαετίες.

Και είναι αλήθεια ότι υπάρχει σήμερα πρόσφορο έδαφος και συμβολικά και θεσμικά, για να κάνουμε αυτήν τη συζήτηση, καθώς φέτος συνδυάζονται τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση και τα 40 χρόνια από την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση με την επανεκκίνηση του διαλόγου για το μέλλον της Ευρώπης.

Κυρίως, όμως θα έλεγα υπάρχει πρόσφορο έδαφος διότι σήμερα ζούμε τη σταδιακή, περίπλοκη και δύσκολη προσπάθεια να εισέλθουμε σε μια μεταπανδημική περίοδο και την ίδια στιγμή, προσπαθούμε να αντιμετωπίσουμε τις ολοένα και πιο έντονες επιπτώσεις μιας κλιματικής κρίσης.

Θα ήθελα, λοιπόν, να βάλω ως αφετηριακή θέση στη συζήτησή μας ότι η εμπειρία αυτής της πρωτοφανούς παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης, της ολοένα και πιο έντονης κλιματικής κρίσης και της αναδιάταξης των παγκόσμιων ισορροπιών δυνάμεων, πρέπει να μας οδηγήσει στην υιοθέτηση ενός ριζικά

διαφορετικού μοντέλου και οράματος για τον κόσμο σε όλα τα επίπεδα: παγκόσμιο, περιφερειακό, ευρωπαϊκό, εθνικό.

Δεν μπορεί η κρίση της πανδημίας –όσο και αν κρατήσει αυτή, ελπίζουμε να μην κρατήσει πολύ περισσότερο- να αποτελέσει μια απλή ανάπαυλα και μόλις ξεμπερδέψουμε να επιστρέψουμε στις παλιές συνταγές, να προσγειωθούμε στο έδαφος που βρισκόμασταν ακριβώς πριν: στις συνταγές της οικονομικής ορθοδοξίας που κυριάρχησαν για τα τελευταία 40 χρόνια και σε ό,τι αφορά στα γεωστρατηγικά να επιστρέψουμε στα ίδια μοντέλα του παρελθόντος.

Οποιαδήποτε συζήτηση για την εθνική στρατηγική της Ελλάδας του μέλλοντος, θα έλεγα ότι πρέπει να βασίζεται σε έναν, επιτρέψτε μου την έκφραση, δυναμικό ρεαλισμό. Όχι στον δήθεν ρεαλισμό της επιστροφής σε μια κανονικότητα, όπως τη γνωρίσαμε και μας οδήγησε και σε χρεοκοπίες, στην κανονικότητα της διαπλοκής και του πελατειακού κράτους, ούτε στο δήθεν ρεαλισμό της φοβικής ανάσχεσης και της λογικής της στασιμότητας στην εξωτερική πολιτική.

Πρώτο θα έλεγα ότι πρέπει να οικοδομήσουμε ένα οικονομικό μοντέλο βασισμένο στην βιώσιμη ανάπτυξη και στην άμβλυση των ανισοτήτων.

Πρόσφατα, στο συνέδριο του Economist την περασμένη Παρασκευή αναφέρθηκα στους τομείς στους οποίους πρέπει να επικεντρωθούμε: στον ρόλο του κράτους, στον τραπεζικό τομέα, στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, στις εργασιακές σχέσεις, την φορολογική πολιτική, με όρους που συνάδουν με τις δυναμικές πολιτικές που βλέπουμε τούτες τις μέρες να εξελίσσονται στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού και αξιοποιούν τα εργαλεία που αναπτύχθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση την τελευταία περίοδο, για να αμβλύνουν τις ανισότητες και να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή. Με όρους που μπορούν να μας βοηθήσουν να αντιμετωπίσουμε τις ανισότητες, να αντιμετωπίσουμε τη διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής, να αντιμετωπίσουμε την αντιστροφή του brain drain, που είναι από τα μεγαλύτερα θέματα που πιστεύω ότι απασχολούν τη χώρα μας.

Είτε αυτό αφορά την ανάγκη για μια δίκαιη πράσινη μετάβαση και έναν συμπεριληπτικό ψηφιακό μετασχηματισμό, είτε αφορά την συζήτηση για την αξιοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης προς όφελος της κοινωνίας, της μικρομεσαίας και καινοτόμας επιχειρηματικότητας.

Παράλληλα, πρέπει να παλέψουμε για τα δικαιώματα σε όλα τα επίπεδα, είτε μιλάμε για τα δικαιώματα του παιδιού, των γυναικών και των ομόφυλων ζευγαριών, είτε τα δικαιώματα της μουσουλμανικής μειονότητας ή των προσφύγων και μεταναστών στη χώρα μας.

Και θα ήθελα σε αυτό το σημείο να τονίσω την αξία, τη σημασία του κοινωνικοοικονομικού παράγοντα, την αξία και σημασία της κοινωνικής συνοχής στην προώθηση μιας υψηλής εθνικής στρατηγικής.

Σας καλώ να αναρωτηθείτε για παράδειγμα πώς μπόρεσε ο ελληνικός λαός έχοντας χάσει 25% του ΑΕΠ, περνώντας μια τρομακτική κρίση με την ανεργία και τη φτώχεια στα ύψη και την Χρυσή Αυγή εκείνη την περίοδο σε πολύ υψηλά ποσοστά, να διαχειριστεί την είσοδο 1,3 εκατομμύριων ανθρώπων από όλη την

Ασία στα σύνορά του. Πέρασε από στη δική μας πλάτη η μεγαλύτερη προσφυγική κρίση μετά το 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Και όμως μπόρεσε να διαχειριστεί και αυτό έγινε διότι υπήρξε μια κοινή προσπάθεια και κοινό όραμα, που έβαζε ψηλά την κοινωνική αλληλεγγύη και την κοινωνική συνοχή, ψηλά την προάσπιση του διεθνούς δικαίου, ψηλά την αξία της πρωτοβάθμιας υγείας για όλους τους πολίτες, ασφαλισμένων και ανασφάλιστων, ψηλά την αξία της κοινωνικής στήριξης των αδυνάμων, είτε αυτοί είναι Έλληνες, είτε είναι αλλοδαποί.

Αυτή είναι κατά τη γνώμη μου η ισχύς που δίνει ένα κοινωνικοοικονομικό μοντέλο που βάζει μπροστά τα δικαιώματα και την κοινωνική συνοχή.

Το δεύτερο σημαντικό στοιχείο του δυναμικού ρεαλισμού που έχουμε ανάγκη, είναι η προώθηση μιας ενεργητικής, πολυδιάστατης εξωτερικής πολιτικής. Μιας εξωτερικής πολιτικής που ταυτίζει το εθνικό μας συμφέρον με την αναβάθμιση του διεθνούς μας ρόλου ως πυλώνα ειρήνης και σταθερότητας.

Αυτό αφορά κατά πρώτο λόγο τόσο την προάσπιση των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων έναντι τρίτων, όσο και την επίλυση διαφορών βάσει του Διεθνούς Δικαίου.

Αυτός ήταν ο αγώνας που δώσαμε με τον Νίκο Κοτζιά τότε στο Υπουργείο Εξωτερικών για την επίλυση του ονοματολογικού μέσω της ιστορικής Συμφωνίας των Πρεσπών.

Αυτή ήταν η προσπάθεια στις συνομιλίες Κράνς Μοντανά λίγο πιο πριν όπου για πρώτη φορά φτάσαμε πολύ κοντά στη λύση και υποστηρίχτηκε τότε από τον Ο.Η.Ε. και από το Γενικό του Γραμματέα τον κ. Γκουτιέρρες, η υποχρέωση αποχώρησης των κατοχικών στρατευμάτων και κατάργησης των εγγυήσεων.

Γι' αυτό παλεύαμε όταν σε δύσκολες στιγμές εν μέσω της κορύφωσης της προσφυγικής κρίσης, επισκέφθηκα τρεις φορές την Τουρκία, μέσα σε λίγους μήνες, νομίζω δεν έχει ξανασυμβεί κάτι ανάλογο από Έλληνα Πρωθυπουργό και η Ελλάδα τότε ανέλαβε πρωταγωνιστικό ρόλο στην οικοδόμηση μιας θετικής ευρωτουρκικής ατζέντας, με εφελτήριο τη διαχείριση της προσφυγικής κρίσης.

Αυτό καταφέραμε επίσης όταν κατοχυρώσαμε με την Κυπριακή Δημοκρατία, για πρώτη φορά πλαίσιο ευρωπαϊκών κυρώσεων απέναντι στις τουρκικές παραβιάσεις της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

Παράλληλα όμως, η Ελλάδα ως πυλώνας ειρήνης και σταθερότητας του 21^{ου} αιώνα, πρέπει να αξιοποιεί τις μοναδικές δυνατότητες και τα δίκτυα που διαθέτει για να προωθεί τα εθνικά της συμφέροντα και να αναβαθμίσει τον διεθνή της ρόλο και τον λόγο της στις εξελίξεις, ανεξαρτήτως των διαφορών της στην περιοχή.

Αυτός ήταν ο στόχος μας όταν σας θυμίζω καθιερώσαμε τη Σύνοδο Ευρωπαϊκών Χωρών του Νότου, τον Στρατηγικό Διάλογο και το σχήμα 3+1 με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και όταν αναβαθμίσαμε την ολοκληρωμένη στρατηγική σχέση με την Κίνα και γίναμε μέλη στο σχήμα 17+1, ή όταν επεκτείναμε

τα σχήματα πολυμερούς συνεργασίας και διαλόγου στα Βαλκάνια και στην Ανατολική Μεσόγειο.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι δυνατότητες που έχει στη διάθεσή της η ελληνική διπλωματία είναι πιστεύω πολύ μεγάλες. Λόγω του πολιτισμού της, λόγω της ομογένειάς της, λόγω της ισχυρής της ναυτιλίας, λόγω της θέσης της στην παγκόσμια τουριστική αγορά και της σχέσης της με το Οικουμενικό και τα Πρεσβυγενή Πατριαρχεία.

Σε αυτή τη βάση, θα ήθελα να θέσω τρία σημεία για την επικαιρότητα και κυρίως τρία σημεία για το μέλλον:

Πρώτον, σε σχέση με την Τουρκία. Αποτελεί κατά την άποψή μου μείζον λάθος μια συντηρητική πολιτική μη-λύσης και προσχώρησης σε λογικές διπλωματικής ανάσχεσης αντί της διαρκούς προσπάθειας ανάπτυξης μιας δυναμικής στρατηγική λύσης.

Από τις αρχές του έτους η Τουρκία ενδεχομένως πιεζόμενη από τις Ηνωμένες Πολιτείες και πιεζόμενη από την αρνητική οικονομική της πορεία, έχει ανοίξει –έτσι φαίνεται, ένα παράθυρο στο διάλογο. Κατά τη γνώμη μου, έπρεπε και πρέπει να αξιοποιήσουμε τις πιέσεις που δέχεται, η Τουρκία αυτή την περίοδο, προκειμένου να μπούμε σε έναν ουσιαστικό διάλογο για τις διερευνητικές και για τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, σε ένα ουσιαστικό διάλογο χωρίς αφέλεια και χωρίς αυταπάτες με σαφείς κόκκινες γραμμές για τις δήθεν γκρίζες ζώνες και αποστρατιωτικοποιημένα νησιά, αλλά και με σαφείς στόχους.

Το να κερδίζεις απλώς λίγους μήνες παραπάνω ηρεμίας και όπως λένε οι Αγγλοσάξονες kick the can down the road να κλωτσάς το τενεκεδάκι παρακάτω, κατά την άποψή μου αποτελεί κοντόθωρο στόχο. Ο χρόνος, όμως, πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας, δεν κυλάει ουδέτερα.

Η Τουρκία, δεν είναι ίδια σήμερα με αυτή που ήταν πριν 10, πριν 20, πριν 30 χρόνια, η αναλογία στις σχέσεις μας δεν είναι ίδια. Η Τουρκία καθιερώνει δυναμικές μεν, ουσιαστικές δε, σχέσεις με σειρά χωρών επικαλούμενη και την εξομάλυνση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Βλέπουμε τούτη την ώρα τη συζήτηση με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για το Αφγανιστάν, βλέπουμε τη συζήτηση για τη Στρατηγική Πυξίδα με ρόλο της Τουρκίας, που άνοιξε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, βλέπουμε την πορεία των Τουρκοαιγυπτιακών ή Γαλλοτουρκικών σχέσεων με αφορμή τη Λιβύη.

Άρα πιστεύω ότι δεν πρέπει να έχουμε ως στρατηγική να αφήσουμε τον χρόνο να περνά.

Κάνουμε πολύ καλά που επεκτείνουμε εδώ και χρόνια τις σχέσεις μας με άλλες χώρες της περιοχής, όχι μόνο στην Ανατολική Μεσόγειο αλλά και με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, τη Σαουδική Αραβία και την Ινδία, όπως αποτελεί σωστή θέση να παλεύουμε για τη σύναψη συμφωνιών Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης ή την προσφυγή στη Χάγη με άλλες γειτονικές χώρες, αλλά όπως αποδείχτηκε και πέρσι τέτοια εποχή, που το Oruc Reis παραβίαζε για 3 σχεδόν μήνες τα κυριαρχικά μας δικαιώματα, δεν πρέπει να υπάρχουν αυταπάτες ότι δήθεν

μπορεί να δημιουργηθεί μια περιφερειακή ασπίδα ανάσχεσης απέναντι στην Τουρκία, αν έρθει η δύσκολη στιγμή.

Ούτε ότι η Κυβέρνηση θα μπορέσει να αντιστρέψει ή να παγώσει την θετική ευρωτουρκική ατζέντα με την Τουρκία, να έχουμε αυταπάτες, αν η Τουρκία αυτή επανέλθει σε μια προκλητική συμπεριφορά αν αλλάξει στάση σε σχέση με τη συμπεριφορά των τελευταίων μηνών και επανέλθει στις παραβιάσεις.

Οι ελληνικές κόκκινες γραμμές είναι μακριά από το να γίνουν ευρωπαϊκές πέραν ίσως του επίπεδου των δηλώσεων και αυτό πρέπει να το έχουμε καλά στο μυαλό μας.

Θεωρώ λοιπόν επιτακτική ανάγκη να αποκτήσουμε μια δυναμική εθνική στρατηγική για τις ευρωτουρκικές σχέσεις, να μιλήσουμε επιτέλους όχι για ένα νέο Ελσίνκι, αλλά για ένα Ελσίνκι με νέους όρους. Από τα μέσα του Μάρτη πέρσι το 2020 εδώ και ένα πλέον χρόνο δηλαδή, μετά τον Έβρο, τόνιζα ότι η Ελλάδα έπρεπε να πρωτοστατεί στις ευρωτουρκικές συνομιλίες για το προσφυγικό, αντί να προτάσσει την επικίνδυνη λογική της ευρωπαϊκής ασπίδας και να απουσιάζει από το τραπέζι όταν μάλιστα εταίροι μας συνομιλούν με την Άγκυρα για το θέμα αυτό, πολύ συχνά μάλιστα και στη βάση των δικών τους συμφερόντων.

Επίσης εδώ και τρεις μήνες γνωρίζετε ότι έχω προτείνει να κατοχυρωθεί ότι η αναθεωρημένη τελωνειακή ένωση Ευρωπαϊκής Ένωσης - Τουρκίας θα τεθεί σε ισχύ μόνο αφού προσφύγει η Τουρκία με την Ελλάδα στη Χάγη για το θέμα της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ.

Αυτός είναι κατά την άποψή μου ο μόνος ευρωπαϊκός μοχλός πίεσης που μπορεί στο μέλλον να επιτρέψει ένα κοινά αποδεκτό συνυποσχετικό, μετά από ουσιαστικές διερευνητικές. Χωρίς αυτόν το μοχλό πίεσης ας είμαστε ρεαλιστές, δεν μπορεί να υπάρξει Χάγη.

Δυστυχώς, όμως, στην τελευταία Σύνοδο Κορυφής αποφασίστηκε η έναρξη της διαπραγματεύσεως χωρίς να τεθεί αυτός ο όρος. Κατά την άποψή μου αυτή είναι μια εξαιρετικά αρνητική εξέλιξη για τις ελληνικές θέσεις. Θυμίζω ότι το 1996, προκειμένου να συναινέσει στην Τελωνειακή Ένωση, η Ελληνική Κυβέρνηση είχε ζητήσει και είχε πετύχει τη διασύνδεση της ενταξιακής πορείας της Κύπρου με τις άλλες ανατολικοευρωπαϊκές χώρες.

Τώρα τι ζητάμε; Τι θέτουμε τώρα ως όρο για τη συμφωνία μας; Πολύ φοβάμαι ότι δεν θέτουμε τίποτα ως όρο, πολύ φοβάμαι ότι δεν ζητάμε τίποτα, πολύ φοβάμαι ότι απλά παρακολουθούμε τις εξελίξεις.

Το δεύτερο θέμα που θέλω να θέσω πιο σύντομα ελπίζω από εδώ και στο εξής γιατί ο χρόνος λιγοστεύει, αφορά το Κυπριακό. Οι τουρκικές θέσεις σε σχέση με το Κυπριακό είναι πιο μακριά από τη διεθνή νομιμότητα από ποτέ. Πρέπει να υπάρξει στρατηγική επιμονή στις πάγιες θέσεις μας για διζωνική, δικοινοτική Ομοσπονδία, με πολιτική ισότητα, βασισμένη σε κράτος με μία ιθαγένεια, μία κυριαρχία και μία διεθνή προσωπικότητα. Με κατάργηση των εγγυήσεων και αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων και βέβαια ορθώς καταβάλλεται προσπάθεια κινητοποίησης της διεθνούς κοινότητας. Και έχει μεγάλη σημασία ο

συντονισμός Αθήνας - Λευκωσίας, όχι μόνο για την αντιμετώπιση των διχοτομικών τουρκικών προτάσεων, αλλά και για μια συνολική μεσομακροπρόθεσμη στρατηγική.

Το τρίτο θέμα που θέλω να θέσω αφορά τα Δυτικά Βαλκάνια, τις Πρέσπες. Είναι σαφές ότι η Συμφωνία των Πρεσπών άνοιξε νέες δυνατότητες ώστε η Ελλάδα να πρωταγωνιστήσει στην περιοχή και στην ευρωπαϊκή προοπτική των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων.

Θεωρώ θετικό ότι η Κυβέρνηση, παρά τα όσα έλεγε όταν ήταν στην αντιπολίτευση η Νέα Δημοκρατία και ο κ. Μητσοτάκης, τώρα τιμά τη Συμφωνία αλλά την ίδια στιγμή την βλέπουμε εγκλωβισμένη στα εσωκομματικά της προβλήματα. Την βλέπουμε να μην προχωρά στη διοργάνωση Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας για νέες συμφωνίες, αλλά ούτε στην κύρωση των παλιών μνημονίων που έχουν απτά οφέλη για τη χώρα. Εδώ μιλάμε για την επικύρωση της Συμφωνίας να μπορούν τα ελληνικά πολεμικά αεροσκάφη να επιτηρούν τον εναέριο χώρο της Βόρειας Μακεδονίας, μιας γειτονικής χώρας. Και αντιλαμβάνεστε αν δεν υπήρχε η Συμφωνία των Πρεσπών, δεν θα υπήρχε δεύτερη κουβέντα για το πώς θα επιτηρούσε τον εναέριο χώρο, θα είχαμε μια άλλη Λιβύη στα βόρεια σύνορά μας. Αλλά ούτε αυτές τις επωφελείς συμφωνίες, τα Μνημόνια δεν είναι σε θέση να κυρώσει ο κ. Μητσοτάκης στη Βουλή.

Η φοβική αυτή θέση, δυσκολεύει και στην αναγκαία άσκηση πίεσης που πρέπει να έχει η χώρα μας, το Υπουργείο Εξωτερικών προς τη γείτονα για την εφαρμογή της Συμφωνίας. Γιατί γνωρίζετε πολύ καλά ότι υπάρχουν κρίσιμα ζητήματα που πρέπει να ολοκληρωθούν και θα ολοκληρωθούν με την πιστή εφαρμογή της συμφωνίας όπως για παράδειγμα τα θέματα που αφορούν τα σχολικά βιβλία, ή τα εμπορικά σήματα. Κρίσιμα θέματα προς όφελος της χώρας κατά την άποψή μου.

Παράλληλα θεωρώ ότι πρέπει να υπάρξει ένας πολύ πιο ουσιαστικός διάλογος με την Αλβανία που να μην περιορίζεται στην προσφυγή για την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, άλλωστε βλέπουμε πόσο έχει ενισχύσει η Τουρκία τον ρόλο της στη γειτονική χώρα, τον ρόλο της στην Αλβανία.

Νομίζω ότι ήδη μακρηγόρησα, να μη μακρηγορήσω άλλο να σας ευχαριστήσω πολύ και θα χαρώ να ακούσω τις δικές σας παρατηρήσεις και τις δικές σας ερωτήσεις. Ευχαριστώ.

Στον παρακάτω σύνδεσμο φωτογραφίες από την εκδήλωση:
<https://drive.google.com/drive/folders/13yqpaQcv14malyTm9eTX8vBaBrzSsmoA>